

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ศึกษาการใช้และความต้องการสารนิเทศของนักวิจัยสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษาด้านเนื้อหา รูปแบบ ภาษา อายุของสารนิเทศและแหล่งสารนิเทศ ตลอดจนปัญหาในการใช้สารนิเทศ ในบทนี้จะเสนอวิธีดำเนินการวิจัยและการรวบรวมข้อมูล โดยจะกล่าวถึงองค์ประกอบที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชากร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การทดสอบเครื่องมือ การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้มีผลงานการวิจัยเกี่ยวกับศึกษาศาสตร์ศึกษาด้านเนื้อหาที่ตีพิมพ์เผยแพร่ออกมาในช่วง พ.ศ. 2520-2535 และเป็นผู้ที่สังกัดอยู่ในหน่วยงานที่มีนโยบายสนับสนุนการวิจัยสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษาด้านเนื้อหาในเขต 8 จังหวัดภาคเหนือตอนบน ได้แก่ เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง พะเยา เชียงราย แพร่ น่าน และแม่ฮ่องสอน ซึ่งรายชื่อของผู้มีผลงานการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยได้สำรวจและคัดเลือกจากสิ่งพิมพ์ประเภท บรรณานุกรม นามานุกรม ทำเนียบนาม และรายงานประจำปี ของสถาบันต่าง ๆ ที่มีข้อมูลเกี่ยวข้องกับการวิจัยสาขาศึกษาศาสตร์ศึกษา (ภาคผนวก ข) และได้ทำการสำรวจเบื้องต้นโดยจัดทำแบบสำรวจข้อมูลส่งให้นักวิจัยตามรายชื่อที่ได้รวบรวมไว้ โดยสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับ ชื่อนักวิจัยร่วม (ถ้ามี) ชื่อหัวข้องานวิจัย ปีที่ตีพิมพ์เผยแพร่ งานวิจัย และแหล่งทุนที่ได้รับ (ภาคผนวก ค) รวมเป็นจำนวนประชากรทั้งหมด 167 คน จากสถาบันต่าง ๆ รวม 4 แห่ง (ดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 จำนวนนักวิจัยสาขาวิชานานาชาติศึกษาที่จำแนกตามสถาบันที่สังกัด

สถาบัน	จำนวน (คน)
1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	71
2. มหาวิทยาลัยพายัพ	28
3. สถาบันราชภัฏ : สหวิทยาลัยล้านนา (สถาบันราชภัฏเชียงใหม่ สถาบันราชภัฏเชียงราย และสถาบันราชภัฏลำปาง)	46
4. สถาบันวิจัยชาวเขา จ. เชียงใหม่	22
รวม	167

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนในการจัดทำดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารประเภทต่าง ๆ เช่น หนังสือ วารสาร วิทยานิพนธ์ รายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนสำรวจแหล่งที่ให้บริการสารนิเทศสาขาวิชานานาชาติศึกษา โดยการสังเกตการณ์เบื้องต้น เพื่อนำข้อมูลมาสร้างเครื่องมือในการวิจัย
2. สำรวจและคัดเลือกประชากร โดยใช้วิธีตรวจสอบรายชื่อนักวิจัยที่มีผลงานวิจัยสาขาวิชานานาชาติ โดยใช้หลักเกณฑ์ว่างานวิจัยนั้นเป็นเนื้อหาด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ และมีการพิมพ์ผลงานการวิจัยเผยแพร่ในช่วง พ.ศ. 2520 - 2535 โดยสำรวจจากสิ่งพิมพ์ประเภทบรรณานุกรม นามานุกรม และทำเนียบนามของสถาบันต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง (ภาคผนวก ข) และสำรวจข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับประชากร (ภาคผนวก ค) เพื่อสอบถามข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับชื่อของนักวิจัยร่วม (ถ้ามี) เพื่อยืนยันว่านักวิจัยยังคงสังกัดในหน่วยงาน/สถาบัน ตรงกับที่ได้สำรวจไว้ก่อนที่จะส่งแบบสอบถามให้ในภายหลัง

3. สร้างแบบสอบถาม โดยแบ่งโครงสร้างแบบสอบถามออกเป็น 2 ตอน คือ
ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม โดยสอบถามเกี่ยวกับหน่วยงานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วยชื่อมหาวิทยาลัย/วิทยาลัย คณะ/สถาบัน/ศูนย์ และภาควิชาที่นักวิจัยสังกัด

ตอนที่ 2 การใช้สารสนเทศและความต้องการสารสนเทศ ในด้านเนื้อหา รูปแบบ ภาษา อายุของสารสนเทศ และแหล่งสารสนเทศ เป็นคำถามประเภทปลายปิด แบบประเมินค่า โดยกำหนดค่าเป็น 4 ระดับคือ มาก ปานกลาง น้อย และไม่เคยใช้/ไม่ต้องการ/ไม่เป็นปัญหาประกอบด้วยคำถาม 5 ข้อใหญ่ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

(1) ด้านเนื้อหา สอบถามการใช้และความต้องการเนื้อหาของสารสนเทศในด้านประวัติศาสตร์ เศรษฐกิจและสังคม และความเป็นอยู่และประเพณี และภายในหัวข้อใหญ่ดังกล่าวทั้ง 3 ข้อ มีหัวข้อย่อยอีก 33 หัวข้อดังนี้

ประวัติศาสตร์ : ประวัติศาสตร์ท้องถิ่นล้านนา โบราณคดี และชีวประวัติบุคคลสำคัญในท้องถิ่น

เศรษฐกิจและสังคม : ประชากรและโครงสร้างทางสังคม การเมืองและการปกครอง กฎหมายและระเบียบข้อบังคับ การแพทย์และการสาธารณสุข การศึกษา การคมนาคม การขนส่ง การสื่อสารและโทรคมนาคม สถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาปัตยกรรมศาสตร์ ผลผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม การจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ การพัฒนาเมืองและสิ่งแวดล้อม การพัฒนาการท่องเที่ยว

ความเป็นอยู่และประเพณี : พิธีกรรมทางศาสนาและความเชื่อ ประเพณีและงานเทศกาล เพลงและการละเล่นพื้นบ้าน นาฏศิลป์และการละคร ดนตรีพื้นบ้าน เทคโนโลยีพื้นบ้าน/เครื่องมือเครื่องใช้ ที่อยู่อาศัย การแต่งกาย ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม จิตรกรรม สถาปัตยกรรม ภาษาถิ่นล้านนา/ตัวอักษรล้านนา ภาษาของชนกลุ่มน้อย วรรณคดี/วรรณกรรมพื้นบ้าน ล้านวน โวหาร สุภาษิต และคำพังเพย

(2) ด้านรูปแบบ สอบถามการใช้และความต้องการสารสนเทศในรูปแบบของวัสดุตีพิมพ์และไม่ตีพิมพ์ ดังมีรายละเอียดต่อไปนี้

วัสดุตีพิมพ์ ได้แก่ หนังสือ/ตำรา วารสาร หนังสือพิมพ์ เอกสารประกอบการประชุม/สัมมนา รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ พจนานุกรม สารานุกรม บรรณานุกรม ตรราชันและสาระสังเขป นามานุกรม/ทำเนียบนาม หนังสือรายปี สิ่งพิมพ์รัฐบาล จดหมายเหตุ จุลสารและข่าวสารต่าง ๆ และกฤตภาค

วัสดุไม่ตีพิมพ์ ได้แก่ ภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว แผ่นเสียง/เทปบันทึกเสียง ไมโครฟิล์ม/ไมโครฟิช ฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ ดัชนีบัตรตัวเขียน วัตถุของจริงและแผนที่

(3) ด้านภาษา สอบถามการใช้และความต้องการภาษาของสารนิเทศ
 ดังนี้ ภาษาไทย ภาษาล้านนา ภาษาไทยใหญ่/ไทยลื้อ/ไทยเขิน ภาษาบาลี ภาษา
 ลันสฤต ภาษาอังกฤษ และภาษาฝรั่งเศส

(4) ด้านอายุของสารนิเทศ สอบถามการใช้และความต้องการสารนิเทศ
 ที่มีอายุในช่วงต่าง ๆ ดังนี้ สารนิเทศที่มีการผลิตขึ้นในปีปัจจุบัน สารนิเทศที่มีอายุ 1-5 ปี
 สารนิเทศที่มีอายุ 6-10 ปี และสารนิเทศที่มีอายุ 10 ปีขึ้นไป

(5) แหล่งสารนิเทศ สอบถามการใช้แหล่งสารนิเทศ ประเภทห้องสมุด
 ศูนย์สารนิเทศ ศูนย์วัฒนธรรมประจำจังหวัด หอจดหมายเหตุ พิพิธภัณฑ์ สถาบันวิจัย
 ชุมรม สถานที่จริง/ของจริง แหล่งสารนิเทศส่วนบุคคล/บุคคล และแหล่งสารนิเทศ
 สื่อมวลชน และสอบถามถึงระดับของปัญหาการใช้แหล่งสารนิเทศและระดับความต้องการให้
 แหล่งสารนิเทศดำเนินงานในด้าน การจัดหาทรัพยากรสารนิเทศ การจัดเก็บและการจัดทำ
 คู่มือช่วยค้นสารนิเทศ และการบริการและการจัดกิจกรรมของแหล่งสารนิเทศ

ส่วนตอนท้ายของแบบสอบถามตอนนี้ เป็นการถามข้อมูลเกี่ยวกับความ
 คิดเห็นหรือข้อเสนอแนะของผู้ตอบแบบสอบถามเพิ่มเติมเกี่ยวกับการจัดหาทรัพยากรสารนิเทศ
 การจัดระบบและการให้บริการของแหล่งสารนิเทศทางด้านล้านนาการศึกษา ซึ่งลักษณะของ
 คำถามเป็นแบบปลายเปิดให้เติมข้อความอย่างอิสระ

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เมื่อจัดทำแบบสอบถามเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยได้นำไปทดสอบกับนักวิจัยที่มีผลงาน
 วิจัยทางด้านล้านนาศึกษาที่สังกัดหน่วยงานในเขตกรุงเทพมหานคร 4 แห่ง ได้แก่
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (1 คน) มหาวิทยาลัยมหิดล (2 คน) มหาวิทยาลัยศิลปากร
 (6 คน) และ กรมศิลปากร (1 คน) รวมทั้งหมด จำนวน 10 คน ในระหว่างวันที่
 15-31 มีนาคม พ.ศ. 2537 จากนั้นได้ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในส่วนของแหล่ง
 สารนิเทศ และการใช้ภาษาในแบบสอบถามให้ถูกต้องและเหมาะสมก่อนที่จะส่ง ไปให้
 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาตอบ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้แจกแบบสอบถาม (ภาคผนวก ง) ไปยังนักวิจัย
 2 วิธี คือ จัดส่งและรับคืนทางไปรษณีย์ ไปยังนักวิจัยที่ไม่ได้สังกัดมหาวิทยาลัยเชียงใหม่

จำนวน 96 ชุด และนำแบบสอบถามไปแจกและขอรับคืนด้วยตนเองสำหรับนักวิจัยที่สังกัด
อยู่ในมหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จำนวน 71 ชุด ในช่วงวันที่ 29 พฤษภาคม 2537
ถึงวันที่ 19 สิงหาคม 2537 รวมแจกแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 167 ชุด ได้รับคืน
134 ชุด คิดเป็นร้อยละ 80.24

การวิเคราะห์และการนำเสนอข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ผู้วิจัยได้แปลงคำตอบในแบบ
สอบถามเป็นตัวเลข และลงรหัสในแบบฟอร์ม (Coding Form) เพื่อนำข้อมูลทั้งหมดไป
วิเคราะห์ และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้านสังคมศาสตร์ (SPSS)
เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

จากนั้น นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นแบบประเมินค่า โดยแปลค่าเฉลี่ย
ของข้อมูลแต่ละข้อ ดังนี้

2.50 - 3.00 = มาก (ม)

1.50 - 2.49 = ปานกลาง (ป)

1.00 - 1.49 = น้อย (น)

0 = ไม่ใช่/ไม่ต้องการ/ไม่มีปัญหา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล นำเสนอในบทที่ 4

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ นำเสนอในบทที่ 5